

**БЕЛОРУССКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ  
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ  
Кафедра русского языка**

**Аннотация к дипломной работе  
«Словообразовательный потенциал  
вариативных существительных в русском языке»**

Смольская Дарья Сергеевна

Научный руководитель –  
доцент  
Леонович В. Л.

## РЕФЕРАТ

В дипломной работе 148 страниц, 4 таблицы, 43 использованных источника.

Ключевые слова: ДЕРИВАЦИОННЫЙ ПОТЕНЦИАЛ, ВАРИАТИВНОСТЬ, ИМЯ СУЩЕСТВИТЕЛЬНОЕ, СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ ГНЕЗДО, СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ЦЕПОЧКА, СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ПАРАДИГМА, СТИЛИСТИЧЕСКАЯ МАРКИРОВАННОСТЬ.

Предмет исследования – деривационный потенциал неприсоединенных вариативных существительных русского языка. Объект исследования – словообразовательные гнезда с исходным словом вариативным существительным. Общее количество гнезд – 324. Источник материала – «Словообразовательный словарь русского языка» А.Н. Тихонова (М., 2008).

Цель исследования – выявить словообразовательный потенциал вершинных слов исследуемой группы и обуславливающие его реализацию факторы.

Задачи:

- выполнить обзор литературы по интересующей нас теме и установить степень изученности вопроса;
- составить картотеку словообразовательных гнезд исследуемой группы;
- охарактеризовать формальные особенности словообразовательных гнезд с вершиной вариативным именем существительным;
- определить на количественно-параметрическом уровне деривационные возможности вариативных существительных, реализованные в словообразовательных гнездах и их структурных элементах – словообразовательных цепочках и словообразовательных парадигмах;
- охарактеризовать факторы, обуславливающие различие в реализации деривационного потенциала вариативных имен существительных.

В работе использован преимущественно описательный метод исследования, базирующийся на синхронном анализе фактов языка. В ходе описания применялись следующие приемы: прием лингвистического наблюдения, прием классификации и систематизации, статистический анализ.

Проведенное нами исследование позволяет утверждать, что словообразовательные гнезда с исходным словом вариативным существительным представляют собой особую подсистему, для компонентов которой характерна разная степень реализации словообразовательного потенциала, определяемая рядом факторов. Возможность привлечения для анализа комплекса факторов делает дальнейшее изучение деривационных возможностей подобных существительных перспективным.

## РЭФЕРАТ

У дыпломнай рабоце 148 старонак, 4 табліцы, 43 выкарыстаныя крыніцы.

Ключавыя словы: ДЭРЫВАЦЫЙНЫ ПАТЭНЦЫЯЛ, ВАРЫЯТЫЎНАСЦЬ, НАЗОЎНІК, СЛОВАЎТВАРАЛЬНАЕ ГНЯЗДО, СЛОВАЎТВАРАЛЬНЫ ЛАНЦУЖОК, СЛОВАЎТВАРАЛЬНАЯ ПАРАДЫГМА, СТЫЛІСТЫЧНАЕ МАРКІРАВАННЕ.

Прадмет даследавання – дэрывацыйны патэнцыял невытворных варыятыўных назоўнікаў рускай мовы.

Аб'ект даследавання – словаўтваральныя гнёзды з зыходным словам варыятыўным назоўнікам. Агульная колькасць гнёздаў – 324. Крыніца матэрыялу – «Словаўтваральны слоўнік рускай мовы» А.М. Ціханава (М., 2008).

Мэта даследавання – выявіць словаўтваральны патэнцыял вяршынных слоў вывучаемай групы і фактары, якія абумоўліваюць яго рэалізацыю.

Задачы:

- зрабіць агляд літаратуры па тэме, якая нас цікавіць, і вызначыць ступень вывучанасці пытання;
- скласці картатэку словаўтваральных гнёздаў вывучаемай групы;
- ахарактарызаваць фармальныя асаблівасці словаўтваральных гнёздаў з вяршыняй варыятыўным назоўнікам;
- вызначыць на колькасна-параметрычным узроўні дэрывацыйныя магчымасці варыятыўных назоўнікаў, рэалізаваныя ў словаўтваральных гнёздах і іх структурных элементах – словаўтваральных ланцужках і словаўтваральных парадыгмах;
- ахарактарызаваць фактары, якія абумоўліваюць адрозненне ў рэалізацыі дэрывацыйнага патэнцыялу варыятыўных назоўнікаў.

У рабоце выкарыстаны пераважна апісальны метады даследавання, якія грунтуюцца на сінхронным аналізе фактаў мовы. У ходзе апісання ўжываліся наступныя прыёмы: прыём лінгвістычнага назірання, прыём класіфікацыі і сістэматызацыі, статыстычны аналіз.

Праведзенае намі даследаванне дазваляе сцвярджаць, што словаўтваральныя гнёзды з зыходным словам варыятыўным назоўнікам уяўляюць сабой асобую падсістэму, для кампанентаў якой характэрна розная ступень рэалізацыі словаўтваральнага патэнцыялу, абумоўленая шэрагам фактараў. Магчымасць прыцягнення да аналізу комплексу фактараў робіць далейшае вывучэнне дэрывацыйных магчымасцей падобных назоўнікаў перспектыўным.

## **ABSTRACT**

The work includes 148 pages, 4 tables, 43 items in the bibliography list.

Key words: DERIVATIONAL POTENCIAL, VARIABILITY, NOUN, DERIVATIONAL NEST, DERIVATIONAL CHAIN, DERIVATIONAL PARADIGM, STYLISTIC MARKING.

The object of the research is a derivational potential of variable nouns in the Russian language. The subject of the research is derivational nests where the source word is a variable noun. The total number of derivational nests is 324. A source of the material is “Russian derivational vocabulary” by Tikhonov (2008).

The purpose of the work is to identify the derivation potential of the base words in the target group of words and to identify the factors governing this potential realization.

Goals:

- to make the review of literature on the subject and to establish the degree of exploration of the subject;
- to make the catalog of the word families of the studied group;
- to characterize the formal features of the word families with the base word introduced by a variable noun;
- to define the derivation possibilities of variable nouns at parametric and qualitative level that are realized in the word families and in their structural elements – derivational chains and derivational paradigms;
- to characterize factors governing the difference in the realization of derivation potential of variable nouns.

Descriptive research method is mainly used in this research and it is based on the synchronous analyze of the language facts. During description the following methods were used: the method of linguistic observation, the method of classification and systematization, statistical analysis.

Our research indicates that word families which base word is a variable noun constitute a sub-system which components are characterized by different level of the realization of derivation potential and this level of realization depends on several factors. The possibility to involve the set of factors for analyzing makes the further study of derivation possibilities of such nouns perspective.